

До разової спеціалізованої вченої ради по захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Гунченко Д.І.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Тітка Івана Андрійовича на дисертацію Гунченко Дар'ї Ігорівни «Обрання, зміна, скасування заходів забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування за ініціативою сторони захисту», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Оцінка актуальності обраної теми. Оцінка актуальності теми проведеного дослідження є першою вимогою загальної оцінки офіційним опонентом роботи здобувача, оскільки за відсутності актуальності обраної тематики та реальної потреби у її науковому осмисленні таке дослідження втрачає сенс. Стосовно роботи Дар'ї Ігорівни Гунченко слід зазначити, що як заявлена тема, так і зміст роботи, запропоновані авторкою висновки і рекомендації переконливо свідчать про відповідність дисертації вимогам сьогодення, а відтак підтверджують актуальність обраного для дослідження напрямку. У чинному кримінальному процесуальному законодавстві відсутня єдина, чітко сформульована правова дефініція заходів забезпечення кримінального провадження (далі – ЗЗКП). Однак їх правова сутність полягає у встановленні комплексу правових важелів, які серед іншого дієво зможуть запобігти спробам окремих учасників кримінального провадження порушити покладені на них згідно з законом процесуальні обов'язки. Частіше такі заходи застосовуються за ініціативою сторони обвинувачення відносно підозрюваного або обвинуваченого. Однак, процесуальне законодавство надає можливість проявляти ініціативу у процесі прийняття рішень про їх застосування, зміну та скасування і стороні захисту. Доказова діяльність захисника під час обрання, зміни та скасування ЗЗКП має багатокомпонентний склад, що потребує окремого аналізу процесуальних

форм прояву ініціативності сторони захисту під час кожного із заходів. Особливо з урахуванням тих багаточисленних змін, які зазнає цей інститут протягом усіх років чинності КПК України 2012 року (с. 17).

Викликає повагу й наукова сміливість авторки, яка, незважаючи на наявність наукових досліджень схожої/суміжної направленості (див. зокрема роботи О.В. Малахової «Реалізація інституту сприяння захисту у кримінально-процесуальному доказуванні» (2016 рік), В. О. Винокурова «Захист прав підозрюваного при затриманні та застосуванні запобіжного заходу в вигляді тримання під вартою» (2018 рік), О. В. Гунченка «Діяльність захисника при вирішенні питання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» (2019 рік), О.В. Дудко «Помилки адвоката в кримінальному провадженні» (2020 рік), В.О. Соловійова «Захисник як суб'єкт доказування при обранні, зміні, скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження слідчим суддею» (2021 рік) все ж спрямувала свій науковий пошук на авторське переосмислення піднятого питання. При цьому таке рішення дисертантки можна вважати обґрунтованим, зважаючи на опрацювання автором новітньої судової практики та охоплення проблематики, яка в зазначених роботах не була піднята або була розглянута не достатньо глибоко.

Перелічене, на думку офіційного опонента, надає можливість констатувати актуальність обраної теми.

Оцінка наукової обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Викладені в роботі наукові положення та висновки є обґрунтованими, аргументованими та переконливими. Про достатній рівень достовірності значною мірою свідчить опрацювання авторкою істотного обсягу літературних джерел з різних галузей наукового знання.

Вагомості роботі надає емпірична база, на яку спирається дисертантка. Зокрема, дані судової практики ЄСПЛ та національних судів, опитування 338 респондентів, серед яких 284 адвокатів та 54 помічників адвокатів, а також особистий практичний досвід здобувачки у сфері адвокатської діяльності (с. 22).

Про достатню глибину вивчення дисертанткою предмету дослідження свідчить список зі 192-х використаних наукових, нормативних, правозастосовних та інформаційних джерел.

Достовірність, повноту та об'єктивність отриманих результатів у значній мірі забезпечило використання автором комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, що демонструє належний рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. *Діалектичний метод* було використано як філософський метод, який є необхідним при встановленні об'єктивної дійсності під час розгляду певних правових явищ та є підґрунтям формування загального теоретичного знання викладеного в роботі. За допомогою цього методу сформовано нові правові категорії, більш ґрунтовно досліджено сутність ініціативних проявів в процесуальній діяльності сторони захисту під час обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту (розділи 1 – 3). *Аналіз* як метод наукового пізнання застосовувався також у розділах 1-3 з метою детального осмислення наявної доктринальної платформи та всього масиву діючого законодавства, що регулює досліджувану сферу правовідносин, а також для формування власних висновків та узагальнень. Синтез дозволив виділити елементи ініціативної діяльності сторони захисту під час застосування кожного із ЗЗКП окремо та встановити цілісний та взаємопов'язаний єдиний комплекс структурних елементів, що становлять поняття ініціативності (підрозділ 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). *Метод моделювання* дозволив створити проекти правових положень, які покликані удосконалити відносини у сфері обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту, а також гарантувати дотримання засад процесуальної рівності сторін та правової визначеності аналізованих правовідносин (підрозділи 2.1, 2.2, розділ 3). *Формально-логічний метод* було використано для обробки великого масиву різних наукових думок з приводу обраної теми дослідження та формування нових понять та категорій, зокрема таких як «ініціативність сторони захисту», «активна», «пасивна» та «змішана форма ініціативності» (підрозділи 1.1,1.2). За

допомогою *порівняльно-правового методу* проаналізовано різні доктринальні висновки вчених-процесуалістів щодо питань, які входять в об'єкт дослідження. Також було співставлено законодавче регулювання кожного із ЗЗКП окремо, як в межах загального порядку провадження, так і в окремих особливих порядках кримінального провадження. Вказаний метод у тому числі було використано при дослідженні правової регламентації правовідносин щодо застосування деяких ЗЗКП в кримінальному процесуальному законі зарубіжних країн (підрозділи 2.1, 2.2, розділ 3). *Формально-юридичний метод* використовувався при дослідженні правових категорій, понять, структури інституту застосування ЗЗКП за ініціативою сторони захисту з точки зору їх визначеності у конкретних правових нормах (підрозділи 2.1, 2.2, розділ 3). За допомогою *функціонального методу* було визначено основні напрями спрямування діяльності сторони захисту під час вирішення питання про застосування до підозрюваного ЗЗКП (підрозділи 2.1, 2.2, розділ 3) (с. 21-22).

З урахуванням наведеного, можна стверджувати про те, що наукові положення і висновки, сформульовані у дисертації, є належним чином обґрунтованими та достовірними.

Оцінка новизни представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень та рівня виконання поставленого наукового завдання.

Дисертація є комплексною науковою працею, в якій отримано нові результати у вигляді наукових висновків щодо ініціативності сторони захисту під час вирішення питання про обрання, зміну та скасування ЗЗКП. До положень, що можуть претендувати на наукову новизну, на погляд офіційного опонента, серед іншого слід віднести такі:

- сформульовано авторську дефініцію «ініціативність сторони захисту» у контексті обрання, зміни чи скасування ЗЗКП. Під цим поняттям запропоновано розуміти проактивну діяльність сторони захисту з використанням комплексу процесуальних засобів, способів реагування на правову дійсність у конкретному

кримінальному провадженні в динаміці кримінальної процесуальної діяльності, шляхом тактичного використання відповідно до процесуальної ситуації наданих законом прав, з метою досягнення найбільш сприятливого та бажаного для підозрюваного результату та забезпечення ефективного захисту;

- обґрунтовано існування та прикладне значення трьох форм ініціативності сторони захисту під час вирішення питання про застосування ЗЗКП, які складають зміст вказаної правової категорії та мають загальнотеоретичне значення, що дозволяє вдосконалити здійснення захисту законних інтересів особи, щодо якої вирішується питання про обрання, зміну чи скасування ЗЗКП під час досудового розслідування. До активної форми прояву ініціативності сторони захисту віднесено конкретні дії, спрямовані спростування доводів слідчого, прокурора щодо необхідності застосування до підозрюваного обвинуваченого певного ЗЗКП. До пасивної форми - тактичні рішення сторони захисту, при яких суб'єкт умисно не використовує надане процесуальним законом право. Змішана форма ініціативності сторони захисту під час застосування ЗЗКП являє собою комплекс взаємопов'язаних дій, що окремо одна від одної можуть бути віднесені до активної або пасивної форми;

- виділено особливості застосування, зміни та скасування ЗЗКП в умовах воєнного стану, які впливають на реалізацію ініціативності сторони захисту: 1) врахування слідчим суддею як ризиків запровадження воєнного стану та збройної агресії в Україні; 2) обмеження ініціативності сторони захисту при обранні в окремих категоріях кримінальних проваджень тримання під вартою як безальтернативного запобіжного заходу; 3) обмеження ініціативності сторони захисту при вирішенні питання про скасування такого запобіжного заходу як тримання під вартою для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період внаслідок неможливості відповідно до ст. 616 КПК України безпосереднього звернення до слідчого судді з відповідним клопотанням; 4) використання як форми прояву ініціативності сторони захисту звернення зі скаргою на бездіяльність прокурора при вирішенні питання про скасування запобіжного

заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період; 5) виключність випадків розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів без участі підозрюваного та можливість ініціювання захисником подання клопотання до суду про такий розгляд за відсутності його підзахисного; 6) обмеження ініціативності сторони захисту внаслідок неврегульованості порядку прийняття рішення прокурором, керівником органу прокуратури у випадку делегування йому повноважень слідчого судді; 7) непропорційність регулювання питань діяльності сторони обвинувачення та сторони захисту в умовах воєнного стану на стадії досудового розслідування внаслідок відсутності механізмів залучення та зміни захисника, у випадках, коли його участь об'єктивно унеможливлена внаслідок умов воєнного стану;

- удосконалено: позицію щодо обов'язку сторони обвинувачення повідомити сторону захисту про можливість ознайомитись з клопотаннями про застосування таких ЗЗКП, як грошове стягнення та накладення арешту на майно; пропозиції щодо уточнення процедури повернення стороні захисту раніше вилучених документів, які посвідчують спеціальне право особи, у випадку прийняття рішення слідчим суддею про повернення клопотання сторони обвинувачення про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. У контексті забезпечення засади рівності сторін обґрунтовано необхідність встановлення конкретного строку для сторони обвинувачення для повторної подачі повернутого клопотання та обов'язку повернути вилучені документи, у випадку його пропуску; гарантії ознайомлення захисника зі змістом клопотання про обрання запобіжного заходу та з доданими до нього матеріалами не пізніше ніж за одну годину до початку судового розгляду;

- набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо напрямків прояву ініціативності сторони захисту під час обрання, зміни, скасування ЗЗКП: спростування обґрунтованості підозри особи у вчиненні нею злочину; спростування наявності ризиків, які наведені у відповідному клопотанні стороною обвинувачення; доведення доцільності забезпечення кримінального провадження шляхом застосування найменш правообмежуючого запобіжного заходу.

Крім того, ряд інших наукових положень, які сформульовані в дисертації (с. 22-25), удосконалюють сучасне наукове знання про застосування кримінального процесуального законодавства щодо кримінальних проступків.

Поставлене наукове завдання виконане на належному рівні, оскільки дисертація містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання – отримання наукового результату у вигляді науково обґрунтованих теоретичних положень щодо обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту та розроблення пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України та практики його застосування.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертація характеризується логічним змістовним наповненням відповідно до плану, структура якого забезпечує комплексність та системність опрацювання обраної теми.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту» складається із 2-х підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан наукової розробленості проблематики обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту» авторкою проведено огляд наукових робіт (в першу чергу дисертаційного та монографічного рівня), що дало можливість дійти висновку, відповідно до якого науковий доробок вчених, який можна вважати основою для вдосконалення практичної реалізації досліджуваного правового інституту умовно доцільно поділити на такі групи: 1) роботи, які присвячені участі сторін кримінального провадження при застосування окремих ЗЗКП; 2) роботи, які присвячені запобіжним заходам в цілому; 3) роботи, в яких досліджено ЗЗКП, які не відносяться до запобіжних заходів; 4) роботи, які присвячені іншим правовим інститутам, дотичним до ЗЗКП (с. 27-46)

Підрозділ 1.2 «Поняття та зміст, процесуальні форми реалізації ініціативності сторони захисту при обранні, зміні та скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження» присвячено формуванню теоретико-методологічного підґрунтя з питань ініціативності сторони захисту. Зокрема, авторка виходить із того, що під ініціативністю сторони захисту пропонуємо розуміти проактивну діяльність сторони захисту з використанням комплексу процесуальних засобів, способів реагування на правову дійсність у конкретному кримінальному провадженні в динаміці кримінальної процесуальної діяльності, шляхом тактичного використання відповідно до процесуальної ситуації наданих законом прав, з метою досягнення найбільш сприятливого та бажаного для підозрюваного результату та забезпечення ефективного захисту. Зосереджуючи увагу на змісті ініціативності, з огляду на сформульоване нами поняття, вважаємо за необхідне звернути увагу на ту обставину, що відповідні дії сторони захисту, які і є фактично змістом такої діяльності, можуть виражатися в активній, в пасивній та змішаній формі. Це означає, що сам підозрюваний, обвинувачений або захисник, оцінивши процесуальну обстановку приймають для себе рішення щодо доцільності вчинення певних дій у провадженні. Так, під час застосування процесуальних процедур щодо ЗЗКП для позитивного результату для сторони захисту є важливим формування єдиної позиції між адвокатом та його клієнтом щодо правової позиції в цілому та щодо ступеня здійснення захисником конкретних процесуальних дій у провадженні, визначення меж активності під час безпосереднього подання та дослідження доказів (50-51).

Розділ 2 «Правові механізми реалізації ініціативності сторони захисту при обранні, зміні та скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування»

Підрозділ 2.1 «Обрання, зміна та скасування заходів забезпечення кримінального провадження, які не є запобіжними заходами, за ініціативою сторони захисту на стадії досудового розслідування» відображує результати авторського дослідження, які надали можливість дисертантці сформулювати низку

висновків, зокрема: (а) про необхідність, у випадках ініціювання стороною обвинувачення окремих ЗЗКП, внесення додаткових змін до КПК України щодо повідомлення сторони захисту про наміри таких звернень, що дозволить підвищити якість професійної підготовки до судових засідань та ефективність захисту прав підзахисного; (б) скасування деяких ЗЗКП пов'язане із зміною обстановки та відсутністю у подальшому правових підстав їх накладення. Саме у таких випадках стороні захисту доцільно реалізовувати механізм скасування накладених раніше ЗЗКП, при наявності такого процесуального права. Ініціативу щодо оскарження в апеляційному порядку застосованих раніше ЗЗКП, сторона захисту може проявити винятково щодо ухвал про відсторонення особи від посади; про його продовження; про тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична особа - підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність; про арешт майна. Тому ініціативна та активна діяльність сторони захисту під час розгляду питання про застосування проаналізованих ЗЗКП у практичному розумінні найчастіше проявляється у складанні клопотань про обрання деяких ЗЗКП, клопотань або апеляційних скарг про скасування деяких ЗЗКП, у встановлених законом випадках; (в) ЗЗКП, які не є запобіжними, за своєю суттю не можуть змінюватись з більш м'якого на більш суворий та навпаки за ініціативною будь-якої зі сторін кримінального провадження. У цьому їх основна відмінність від запобіжних заходів, які потребують наукового аналізу в окремому підрозділі даного дослідження (с. 126-127).

Підрозділ 2.2 «Зміна та скасування запобіжних заходів за ініціативою сторони захисту на стадії досудового розслідування» відображує результати дослідження автором специфіки роботи адвоката в судово-контрольних процедурах, які торкаються запобіжних заходів. Серед іншого, авторка доходить висновку, що ініціативність сторони захисту під час обрання, зміни, скасування ЗЗКП, крім розвитку напрямів доказової діяльності щодо конкретних ЗЗКП окремо, потребує

подальшого розвитку ступеня нормативної регламентації, впровадження нових процесуальних механізмів та спрямована безпосередньо на наступне: спростування обґрунтованості підозри особи у вчиненні нею злочину; спростування наявності ризиків, які наведені у відповідному клопотанні стороною обвинувачення; доведення доцільності забезпечення кримінального провадження шляхом застосування найбільш м'якого у розумінні кодексу запобіжного заходу. Крім того, під час роботи зі спростуванням обґрунтованості підозри, стороні захисту слід концентрувати свою процесуальну роботу в межах доказової діяльності та предмету доказування на тому, що наявність значної кількості доказів зібраних стороною обвинувачення ще не свідчать про їх значущість та обвинувачуване змістовне наповнення. Тобто вирішальне значення має ступінь їх вагомості в сукупності для визнання підозри обґрунтованою на розглядуваному етапі кримінального провадження (с. 128-164, 195).

Розділ 3 «Особливості реалізації ініціативності стороною захисту під час обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження в умовах воєнного стану» присвячено авторському дослідженню специфіки участі сторони захисту в процедурах, пов'язаних із ЗЗКП, в умовах воєнного стану. Серед іншого авторкою досліджено такі особливості, як 1) врахування слідчим суддею як ризиків запровадження воєнного стану та збройної агресії в Україні; 2) обмеження ініціативності сторони захисту при обранні в окремих категоріях кримінальних проваджень тримання під вартою як безальтернативного запобіжного заходу; 3) обмеження ініціативності сторони захисту при вирішенні питання про скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або зміну запобіжного заходу з інших підстав внаслідок неможливості відповідно до ст. 616 КПК України безпосереднього звернення до слідчого судді з відповідним клопотанням; 4) використання як форми прояву ініціативності сторони захисту звернення зі скаргою на бездіяльність прокурора при вирішенні питання про скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під

час мобілізації, на особливий період або зміну запобіжного заходу; 5) виключність випадків розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів без участі підозрюваного та можливість ініціювання захисником подання клопотання до суду про такий розгляд за відсутності його підзахисного; 6) обмеження ініціативності сторони захисту внаслідок неврегульованості порядку прийняття рішення прокурором у випадку делегування йому повноважень слідчого судді; 7) непропорційність регулювання питань діяльності сторони обвинувачення та сторони захисту в умовах воєнного стану на стадії досудового розслідування внаслідок відсутності механізмів залучення та зміни захисника, у випадках, коли його участь об'єктивно унеможливлена внаслідок умов воєнного стану (с. 165-190).

Дисертація містить узагальнені висновки, список використаних джерел, додатки (акти впровадження, анкета опитування, результати анкетування, статистичні дані).

Дисертація виконана українською мовою. Стиль викладення матеріалу – науковий.

Позитивно оцінюючи в цілому представлене дослідження, все ж варто відзначити, що воно містить окремі положення та висновки, які мають дискусійний характер чи вимагають додаткового обґрунтування під час захисту.

1. На сторінках 23, 195 авторкою вказується, що «до особливостей застосування, зміни та скасування ЗЗКП в умовах воєнного стану, які впливають на реалізацію ініціативності сторони захисту відносяться наступні: ... 2) обмеження ініціативності сторони захисту при обранні в окремих категоріях кримінальних проваджень тримання під вартою як безальтернативного запобіжного заходу». Цілком розуміючи логіку дисертантки, все ж варто згадати той факт, що положення ч. 6 і ч. 8 ст. 176 КПК в чинній редакції є, так би мовити, «другим пришестям» законодавчо встановленого правила про застосування безальтернативного тримання під вартою щодо окремих категорій кримінальних правопорушень. Свого часу таке правило вже було закріплено в ч. 5 ст. 176 КПК і діяло до 25 червня 2019 року, коли

КСУ визнав його неконституційним. Проте вже у 2022 році по суті аналогічні положення були внесені до ст. 176 КПК. При цьому історія застосування ч. 5 ст. 176 КПК (до визнання її неконституційною) зобов'язує згадати непересічний випадок, коли саме завдяки активності сторони захисту суд прийняв рішення всупереч чинній на той момент ч. 5 ст. 176 КПК, обґрунтувавши його практикою ЄСПЛ (див.: Ухвала Ленінського районного суду м. Харкова від 20 вересня 2017 р., справа № 646/12397/14-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69076525>). Зважаючи на вказане, цікаво буде почути позицію дисертантки щодо доцільності стороні захисту посилатися на міжнародні акти, практику ЄСПЛ, рішення КСУ від 25 червня 2019 р. та вимагати застосування інших запобіжних заходів у тих випадках, коли КПК дає можливість застосувати виключно тримання під вартою?

2. На с. 48 за результатами аналізу словникових значень терміну «ініціативність», авторка робить узагальнюючий висновок про те, що «об'єднуючим компонентом з-поміж всіх вищенаведених трактувань аналізованого поняття є певна активність особи». При цьому на с. 51 дисертантка виокремлює «пасивну форму ініціативності», яка полягає у тому, що сторона захисту «умисно не використовує надане процесуальним законом право», тобто по суті бездіє. Відтак, виникає питання, чи не входять дані твердження у взаємну конфронтацію і чи не є вираз «пасивна ініціативність» таким собі оксюмороном – поєднанням непоєднуваного?

3. На с. 124-125 авторка зазначає, що «коли арешт майна вже застосований, у сторони захисту є два шляхи для його скасування: подання слідчому судді клопотання про скасування арешту повністю або частково в порядку ст. 174 КПК України або оскаржити накладений арешт майна в суд апеляційної інстанції в порядку ст. 309 КПК України з урахуванням встановленим законодавством процесуальних строків. Ці два способи поновлення обмеженого права власності особи не є взаємопов'язаними, тобто застосуванню ст. 309 КПК України не повинно передувати застосування ст. 174 КПК України, тому яким спосіб захисту цього права процесуальне законодавство відносить на розсуд сторони». У цьому контексті цікаво буде почути позицію дисертантки щодо можливості паралельного

(одночасного) використання стороною захисту обох названих варіантів оскарження арешту майна. І якщо така можливість існує, то як мають розвиватися події у випадку, коли за результатами такого оскарження рішення апеляційного суду і рішення слідчого судді в порядку ст. 174 КПК будуть принципово різними?

4. На с. 136 авторка пропонує викласти ч.2 ст. 184 КПК у наступній редакції: «Копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому, не пізніше ніж за три години, а захиснику не пізніше ніж за одну годину до початку розгляду клопотання. За бажанням захисника строк ознайомлення його з клопотанням може бути зменшено або може не застосовуватися взагалі». При цьому, як зазначає дисертантка, «строк ознайомлення з таким клопотанням захисника має бути меншим ніж у підозрюваного, з огляду на його професійність». Водночас, на погляд офіційного опонента, саме на захисника (якому дисертантка пропонує надати лише 1 годину часу), а не на підзахисного (який отримує 3 години) покладається значно більша частина роботи: проаналізувати клопотання і матеріали, сформулювати стратегію захисту, підготувати контраргументи, зібрати докази, проконсультувати клієнта, узгодити із ним позицію тощо. Відтак, на погляд офіційного опонента, такий часовий дисбаланс між можливостями клієнта і захисника є невиправданим і однієї години захиснику буде недостатньо для належної підготовки.

5. На с. 141 авторка зазначає, що «процесуальні форми ініціативності сторони захисту у контексті застосування запобіжних заходів як складового елементу загальної системи ЗЗКП мають три основні напрями: спростування обґрунтованості підозри особи у вчиненні нею злочину; спростування наявності ризиків, які наведені у відповідному клопотанні стороною обвинувачення; та доведення доцільності забезпечення кримінального провадження шляхом застосування найбільш м'якого у розумінні кодексу запобіжного заходу». Дійсно, саме по цій тріаді в більшості випадків рухаються захисники, контраргументуючи позицію прокурора. Водночас, на практиці доволі часто виникають ситуації, коли в провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину прокурор просить застосувати тримання під вартою. В

свою чергу захисник, розуміючи, що прохання не застосовувати запобіжний захід взагалі в такій ситуації виглядатиме нереалістичним, просить слідчого суддю, суд застосувати запобіжний захід, але більш м'який. Однак, таке прохання входить в дисонанс із аргументами захисника щодо того, що підозра не є обґрунтованою, а ризиків немає (адже в такому разі захисник мав би просити слідчого суддю, суд взагалі не застосовувати запобіжний захід). В цьому ключі цікаво було б почути позицію дисертантки щодо таких питань: (а) як в описаній вище ситуації має діяти захисник, щоб уникнути алогічності власної позиції?; (б) чи не суперечить правилам адвокатської етики прохання захисника застосувати до підзахисного хоч і більш м'який, але все ж запобіжний захід?

Проте наведені зауваження мають дискусійний характер, можуть слугувати підґрунтям для наукової полеміки під час публічного захисту дисертації та не знижують наукову цінність дослідження.

Відображення наукових положень в опублікованих працях. Результати дисертації відображено у 6-ти наукових публікаціях, серед яких одна стаття у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, 2 у виданнях, що включені МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 3 тези доповідей.

У списку публікацій здобувача за темою дисертації допущено технічну помилку: в публікації під номером 2 (Гунченко Д. І. Тимчасовий доступ до речей та документів як процесуальна форма ініціативності сторони захисту у кримінальному провадженні. Актуальні питання юридичної науки. 2023. №21. С. 191 – 196) замість назви журналу «Правові новели» вказано назву розділу цього журналу «Актуальні питання юридичної науки». Вказана стаття розміщена у фаховому виданні «Правові новели» (посилання на випуск, де опублікована стаття: <http://legalnovels.in.ua/21-2023>).

Відсутність конфлікту інтересів. Офіційний опонент не має реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача та/або його наукового керівника.

ВИСНОВОК: дисертація Гунченко Дар'ї Ігорівни «Обрання, зміна, скасування заходів забезпечення кримінального провадження на стадії досудового розслідування за ініціативою сторони захисту» є самостійною, комплексною, завершеною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання – отримання науково обґрунтованих теоретичних положень щодо обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження за ініціативою сторони захисту та розроблення пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України та практики його застосування у цій сфері. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка Гунченко Дар'я Ігорівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри
кримінального права та
кримінально-правових дисциплін
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Іван ТІТКО

Підпис	<i>Тітко Д.</i>
Засвідчую	<i>А. С.</i>
Нач. ВК	<i>01. 11. 2024 р.</i>